

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Barnhemmen 262/14

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 29.

Stockholm 30 Juli 1908

1:a årg.

<p>Prenumerationspris: 1/1 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 »... » 3:50 1/4 »... » 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. — Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. — Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. — Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:—. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	---	---	---	---

Rev. Anna H. Shaw.

Bland Amsterdamskongressens mest bemärkta och mest omtyckta personligheter är utan tvifvel den kvinnliga präst, hvars bild här presenteras för Dagnys läsare. Icke sannt, det är ett ansikte, så prägladt af viljekraft och intelligens, som blott få äro det! Men hvad man icke ser på bilden, hvars allvarliga karaktär ytterligare betonas af den prästerliga dräkten, är det skiftande minspelet i detta ansikte, det strålande lif, som ligger i ögonen, samt groparna i kinderna, som, när hon ler, komma henne att se ut som en ung flicka med hvitt hår. Anna H. Shaw, som i sitt hemland bekläder den ur svensk synpunkt för en kvinna ovanliga befattningen af präst, besitter en utomordentlig vältalighet, både formens och innehålllets, och den religion, hon representerar, är ett med lifvet själf — icke torra teorier, osunda, kvalmiga känslor eller mörk obskurantism. Äfven en ateist med ringa sympati för kristlig lifsåskådning torde kunna känna sig tilltalad

af denna fria, varma och upplysta religiositet. Och de vid kongressen närvarande männen förläto henne tydligen, att hon är den mest utpräglade kvinnosakskvinna, som vår tid kan frambringa. Ofta var det männen, som ifrigast applåderade hennes satirer öfver den blandning af svaghet för kvinnan, betydelselös artighet och hänsynslöshet, som stundom framträder i mäns förhållande till kvinnor. Men hvilken försonande humor ligger icke också i hennes framställningssätt! När hon t. ex. berättar en historia — som händer alla dagar i alla länder — om en liten, liten klen, irländsk kvinna, som tvättade kläder alla dagar i veckan — »det var hennes mans sätt att försörja henne» — och där emellan fick skotta snön utanför sin port utan hjälp af den öfverlägsna, manliga kraften, som dock icke svek, utan artigt erbjöd sitt bistånd — när det gällde för den kortväxta, lilla kvinnan att nå upp till valskulle läggas. När skola vi

komma därhän, att kvinnorna, i allmänhet taget, lära sig att skilja väsentligheter från oväsentligheter — med lugn taga en liten brist i betydelselös, personlig artighet men i stället protestera mot hvarje yttring af den orättfärdighet, som i viktiga hänseenden vidlåder kvinnans ställning i de flesta land? Synnerligen träffande var miss Shaws argumentering, då hon på det möte, då kvinnorösträtten belystes ur kristlig synpunkt, framhöll, »att kvinnorna hafva stor makt utan ansvar och stort ansvar utan makt.» Det är ju förvisso obestriddigt, att kvinnor styrte både institutioner och stater, utan att bära maktens ansvar, medan för hvar gång en människa går under, det förmodas, att hon haft en dålig mor, och dock har denna mor icke haft den minsta bråkdelen af makt att motarbeta de samhällets missförhållanden, som måhända orsakat eller medverkat till hennes barns undergång!

Jag kan icke bedöma den bevisföring — till dels med åberopande af gjorda förfalskningar af bibelns grundtext — hvarmed miss Shaw beledsagade sitt påstående, att kvinnans jämställhet med mannen

ovilkorligen är en följd af kristlig lifsåskådning. Hon förklarade rent ut hvarje människa för hedning, som icke ville tillerkänna kvinnan rösträtt. Men lätt fattbar är den ståndpunkten, att kvinnorörelsen såsom varande ett led i mänsklighetens sträfvan mot större frihet, större rättfärdighet omfattas med religiös värme af en kvinna med Anna H. Shaws lifsåskådning och verksamhet. Hon ser utan tvifvel under sitt sociala arbete nödvändigheten af kvinnorösträttens genomförande.

Understundom talas i vårt land om önskvärdheten af immigration, om lämpligheten af att återvändande svenskamerikaner i svensk jord söka omplantera några telningar af den rika växtlighet, som socialt och ekonomiskt arbete alstrat i Amerika. Det synes mig, att äfven på det område, där Rev. Anna H. Shaw verkar, har Sverige mycket att lära. Hvilken ståndpunkt man än intager, så måste den sanningen erkännas, att en kristendomsförkunnelse sådan som hennes är en moralisk och etisk faktor af den största betydelse i en nations lif och utveckling.

ANNA KLEMAN.

Från kvinnorörelsens första dagar.

(Forts. och slut fr. föreg. n:r)

Allt mer och mer reste sig dock det allmänna rättsmedvetandet mot slafveriet, och kampen mot det samma blef så småningom det banér, omkring hvilket landets bästa män och kvinnor samlade sig. Det var dock först på 1830-talet, som det kom verklig fart och lif i rörelsen, nämligen i och med Fredrik Garrisons framträdande. Från och med den 1:sta jan. 1831 började han utge en veckotidning, kallad »The liberator», hvilken skulle bli den stormklocka, som kallade alla abolitionismens vänner till kamp. I tidningens första nummer yttrar han: »Jag vill vara besk som sanningen och oböjlig som rättfärdigheten. Jag önskar icke att uttala mig med måttfullhet om denna fråga. Säg till den, hvilkens hus brinner, att han skall göra allarm med måtta, säg till en man, att han lugnt skall rycka sin hustru ut ur våldsverkarnas händer, — säg till modern, att hon gradvis skall draga sitt barn ut ur elden, men tala icke till mig om måttfullhet i denna sak. Jag vill icke gå på ackord, jag vill icke ursäkta, jag vill icke vika en tum, och jag vill, att man skall höra mig.» Förstår man icke redan af detta att Garrison var en man, som kunde draga människorna med sig så som endast den sanne entusiasten kan det? Rundt om i landet bildades det också den ena antislafveriföreningen efter den andra, och i dec. 1833 organiserades rörelsen genom bildande af »den amerikanska antislafveriföreningen» med Garrison till ordförande. I detta möte deltog åtskilliga kvinnor, mest kväkerskor, och de blefvo också offentligen af tackade för det intresse de visat, men ingen bad dem vare sig att gå in i föreningen eller underskrifva den

vid mötet framlagda petitionen. Då organiserade de sig på egen hand och bildade »Filadelfias kvinnliga antislafveriförening» och valde Lucretia Mott till sekreterare.

I början verkade de kvinnliga antislafveriföreningarna icke genom offentligt uppträdande utan arbetade på åtskilliga andra områden; särskildt genom upprättande af skolor för färgade barn ådrogo de sig ofta förföljelser. Mer än en gång öfverföllö förbittrade folkhopar deras hus, slog ut fönsterrutorna eller brände dem. Också inom den abolitionistiska litteraturen spelade kvinnorna en icke ringa roll äfven långt före Harriet Beecher-Stowes tid.

Af Lucretia Mott, som af alla antislafveriföreningens kvinnogestalter är den mest kända, ger förf. en sympatisk skildring. Öfverallt »i tid och otid», som hon själf säger, talade hon slafvarnas sak, och hon hade såsom äldste inom kväkarsamfundet ofta tillfälle att tala. Hon nöjde sig emellertid ej med att endast tala inom församlingen utan uppträdde också på de offentliga abolitionistmötena, hvilket väckte stor förargelse bland hennes trosfränder. Det var ju ännu något så alldeles oerhört, att en kvinna uppträdde och talade inför en offentlig församling, att man nära nog ansåg det som en skam inte bara för henne själf utan för hela hennes kön. Hvem kommer inte ihåg den roliga historien om huru, då Susan B. Anthony på ett lärarmöte begärde ordet i en diskussion, hennes kvinnliga kamrater efteråt förklarade, att de varit färdiga att sjunka genom jorden af skam öfver att en person af deras kön kunde bära sig så förfärligt åt?

»Man ser», anmärker förf., »huru kvinnornas rätt — och plikt — till att uppträda offentligt och till att taga del i de offentliga angelägenheterna blir det första steg, som förer från abolicionsrörelsen till kvinnorörelsen».

Ligger det inte liksom ett godt varsel för vår sak däri, att det kan sägas, att det var för att bättre än hittills kunna hjälpa andra, som kvinnorna tvingades in i striden för sin egen frigörelse?

Det skulle vara mycket frestande att något utförligare få referera både utvecklingen af abolicionsrörelsen och bokens många intressanta skildringar af de framstående och ädla kvinnor, som inom densamma utförde så mycket stort och maktpåliggande arbete, men det skulle visst allt för hårdt anlita Dagnys utrymme. Utförligare än någon annan skildras här också Susan B. Anthonys vän och trofasta medhjälpare, Elisabeth Cady Stanton, och ehuru hennes historia torde vara ganska välbekant för de flesta af Dagnys läsare, kanske det dock ej skulle vara ur vägen att här något närmare ingå på den skildring af hennes lif, som boken lämnar. »Man skall», anmärker nämligen förf., »härigenom få ett intryck af hennes djärfva, handlingskraftiga, osentimentala och fördomsfria personlighet, och på samma gång man ser hvilka händelser och erfarenheter, som blefvo bestämmande för hennes åsikter och drefvo henne fram till handling, så får man också ett bidrag till förståelsen af kvinnorörelsens inre psykologiska motiv.»

Elisabeth Cady Stanton hörde till en gammal puritansläkt, och hennes fader var en ansedd jurist. Hennes »väckelse» till kvinnoaksintresserad kan på visst sätt sägas ha ägt rum mycket tidigt, den kan nämligen dateras från hennes fjärde år, då hennes yngsta syster föddes. Hon hörde då till sin förundran oupphörligt, hur familjens vänner och släktingar uttalade sitt beklagande af att den nyfödda ej var en gosse. Visserligen bestod familjen förut af tre flickor och endast en gosse, men den lilla flickan förstod i alla fall inte, hvarför det var så tråkigt. När hon sedan var 11 år gammal, miste hon sin bror och fadern sin ende son. Det blef då hennes högsta önskan att ersätta denna förlorade son hos fadern och all hennes energi inriktades på detta mål. Hon knogade och läste, lärde sig latin och grekiska, och en gång fick hon i premie det nya testamentet på grekiska. Utom sig af glädje rusade hon hem för att visa fadern det, men fick endast till svar det, som hon hört så många gånger förut: »Ack att du vore en pojke», och därmed var hennes glädje förbi.

Det var också andra händelser under hennes barndom, hvilka liksom förberedde hennes senare lif. Hon tillbragte då en god del af sin tid i sin fars kontor, och där fick hon ofta vara vittne till, hur kvinnor kommo och klagade sin nöd för hennes far, som sällan kunde hjälpa dem för lagens skull. När hon sedan blef fullväxt, var det intet som intresserade henne mer än att föra ifriga debatter om kvinnornas rättigheter med de unga män, som arbetade på hennes fars kontor.

Genom en släkting kom hon i beröring med abolicionsrörelsen, som man väl förstär snart skulle finna en ifrig förkämpe i denna rättfärdighetshungrande unga flicka. I samma släktings hus sammanträffade hon också med sin blifvande man, Henry Stanton, jurist och ifrig abolitionist. Denna förbindelse sågs ej med glada ögon i det konservativa föräldrahemmet, och de lyckades också få förlofningen uppslagen, men endast för en kort tid. När Henry Stanton någon tid därefter skulle resa till London till det stora abolicionsmötet 1840, så beslöt hon sig hastigt för att gifta sig med honom, då hon ej kunde uthärda tanken att hafvet skulle få skilja dem åt. Det berättas, att hon med stor möda lyckats förmå den präst, som vigde dem, att utelämna ordet »lyda» i vigselformuläret.

I London sammanträffade hon med Lucretia Mott och andra kvinnor, som kämpade för könens likställighet, hvilket sammanträffande blef af stor betydelse för hennes framtid, men ännu större betydelse hade dock säkerligen en händelse, som inträffade strax vid mötets öppnande, nämligen att kvinnorna förbjödos att deltaga i mötet. Man förstår, hvilket intryck detta skulle göra på de kvinnor, som hemma i sitt land vigt sina krafter åt slafveriets bekämpande och nu rest öfver hafvet för att vara med om rådplägningen här om — och så sågo sig uteslutna endast för att de voro kvinnor. Mrs Stanton och Lucretia Mott beslöto också, att när de kommo tillbaka till Amerika, skulle de sammankalla ett möte och bilda en förening för kvinnans rättigheter. Det dröjde dock åtskilliga år, innan det mötet blef verklighet, och Elisabeth Cady Stanton hade under tiden haft tillfälle att göra ännu många erfarenheter om de orättvisor, som visades kvinnorna på alla områden.

På grund af att hennes mans hälsa ej kunde tåla de skarpa vintrarna i Boston, där de först voro bosatta, och där de hade tillfälle till ett utvecklande samlif med bildade och intresserade människor, flyttade familjen till en liten stad Seneca Falls, belägen i det inre af staten New York. Därute i ensamheten och tryckt af en allt mer tyngande hushållsbörda och omgifven af en fattig och okunnig befolkning kommo de gamla tankarna från Londonmötet upp igen. Så blef hon en dag inbjuden till Lucretia Mott, som var på besök i närheten, och där sammanträffade hon också med andra allvarliga, tänkande kvinnor. »Jag utöste denna dag», berättar hon själf, »mitt länge hopsamlade missnöje med en sådan häftighet och indignation, att jag därmed uppeldade både de andra och mig själf, tills vi voro färdiga till att göra och lida hvad som hälst. Emerson säger, att sundt missnöje är det första steget framåt. Mitt missnöje måtte varit det, ty det dref oss alla till snabb handling, och vi beslöto att utan dröjsmål sammankalla ett kvinnorättsmöte.» Samma afton skrefs också en inbjudan till mötet, hvilken offentliggjordes följande dag d. 14 juli 1848 i platstidningen. Mötet skulle hållas d. 19 och 20 juli, och bland inbjudarna märktes Mrs Stanton och

Lucretia Mott. Detta var det första förberedande steget till »den mest betydelsefulla reform, som har blifvit försökt i världen, den första organiserade protesten mot den orättfärdighet, som i generationer har hvilat öfver mänsklighetens ena hälft.»

Mötet hölls i metodistkyrkan i Seneca Falls, som båda dagarna var fullpackad af åhörare. James Mott var ordförande och Lucretia Mott, som var den enda af de närvarande kvinnorna, som var van att tala offentligt, hade först ordet och därefter följde både manliga och kvinnliga talare. Mrs Stanton läste upp »deklarationen», som underskrefs af ett hundratal af de närvarande, män och kvinnor.

Slutligen antog man en resolution, som innehöll ett flertal olika punkter, som alla gingo ut på att häfda kvinnans jämlikhet med mannen på olika områden. Man fordrade sålunda tillträde till universiteterna och till alla enskilda och offentliga ämbeten och jämlikhet inom äktenskapet, d. v. s. kvinnans rätt att råda öfver sin person, sin förmögenhet, sin förtjänst och sina barn, och slutligen fordrade man politisk rösträtt. Denna sista punkt var den enda, som ej blef enstämmigt antagen, man fruktade nämligen att man skulle göra hela saken löjlig därigenom. Men

Mrs Stanton framhåfde med stor energi, att endast genom rösträtten kunde kvinnorna försäkra sig om de öfriga rättigheterna, och så blef äfven denna sista punkt antagen, om än med knapp majoritet.

Vi se således, att de första kvinnosakskämparna i Amerika sannerligen ej togo opportunitetshänsyn eller knappade af på sina fordringar, och de uppnådde också att få människor att intressera sig för deras kraf. »Detta möte», säger förf., »som hölls i en liten afsides belägen stad af män och kvinnor, som hittills varit okända i det politiska lifvet, förmådde att resa en storm i pressen och i den offentliga meningen. Tidningarna täflade om att förlöjliga saken, prästerna predikade mot den från predikstolarna och Mrs Stantons fader satte sig genast på nattåget för att resa från Albany till Seneca Falls för att undersöka sin dotters andliga hälsotillstånd. Hon säger också själf, att om hon haft en aning om de följder, som detta möte skulle dra med sig, hade hon säkert aldrig vågat vara med om det. Men lyckligtvis hade hon det icke, och så blef då den kamp börjad, som skulle bli af så stor betydelse för hela mänskligheten och där så mycket ännu återstår att vinna.

—A—N.

MEDARBETARE I DAGNY.

Bland de framstående kvinnliga pennor, som ställt sig till tidningens förfogande, märkas bl. a.: *Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Tyra Kleen, Sigrid Leijonhufvud, Gurli Linder, Anna Lindhagen, Ellen Lundberg, f. Nyblom, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.*

En "triptyk" ur konstens bilderbok.

Vandraren i Louvrens vida konsthallar kommer omsider till ett helt litet rum, där han mått af seendet likväl måste hejda sina steg. Därinne är belysningen dämpad, och omedvetet dämpas här ock alla röster och steg. Vålgörande sluter sig tystnaden omkring honom, och han erfar ofrivilligt något af det bjudande: drag dina skor af dina fötter, ty du står på ett heligt rum!

Hvilket är då det konstens mästerverk, som ensamt härskar i denna enkla helgedom? Endast en spillra ur antikens rika verkstad, en marmorbild, gulnad af ålder, naggad af tidens tand. Öfvernaturlig, icke blott i storlek, men i linjernas skönhet, som skapad af gudahand, står Venus från Milo, den mångbeprisade, mångomskrifna, midt i detta rum. Hon står där i sitt stympade skick så imponerande ännu, som väntade hon tillbedjande af de skaror, hvilka dagligen skrida

förbi henne. Och hon väntar icke förgäfves, ty den hänryckta beundran, som ägnas henne, är ju ett själens böjande i stoftet inför skönhetens majestät.

Ensam det ädla hufvudet, dessa stenögons mästerligt uttryckta tungsinta blick, denna djupt allvarsfulla mun ha så mycket att säga betraktaren, att han länge förgäter den nakna öfverkroppens kraftiga, fulländade former. Och när till sist äfven denna fångslar hans uppmärksamhet, hinner han knappast sakna de invid bålen afhuggna armarna. Dessa omtvistade armar, som lärde och konstkännare med all sin skarpsinnighet icke lyckats tillfredställande konstruera fram. Utan armar har denna kvinnogestalt stigit fram ur det förflutnas glömska, och äfven utan dessa visar hon hän på en oanad höjd af konstnärsskap hos den antikens namnlöse bildhuggare, som ur marmorn framtrollade henne. Har hon i hans ögon förkroppsligat kärlekens gudinna

eller en jordisk honom närstående älskad kvinna? Det kan i grunden vara oss likgiltigt. Med armarna beröfvad hvarje attribut, blickar hon i alla händelser nu som typen af en forngrekisk kvinna ned på eller rättare högt öfver de små nutidssjälar, som undrande öfver hennes storhet kretsas omkring hennes piedestal.

Sedd från ett hörn af rummet, ter sig den mäktiga ryggen, som stode dess ägarinna redo att med lätthet lyfta den tyngsta börda på de felande armarna. Hvad allt skulle icke hon kunna bära, stödja, afvärja med all den sunda lifskraft, som ger sig tillkänna i hvarje muskel af denna härliga kropp. Men hon står där — utan armar.

Och hennes ansiktets stränga, nästan dystra uttryck ger anledning till oändliga spörsmål. Hur kommer det sig, att den i lifslust leende antiken skapat en så allvarlig kvinnotyp? Hvad döljer sig bakom denna rena panna? Hvad ser hon med denna vemodiga blick i ett långt aflägsset fjärran?

Hvarför undra! Icke var den grekiska kvinnans lott afundsvärd. Med all den tillbedjan, som ägnades hennes skönhet, stod hon ju stum och maktlös i längtan efter värf, som hon hade kunnat fylla öfverlägset. Kvinnan *utan armar* — sådan var hon, sådan är hon än i dag. — — —

* * *

Vi slå upp konstens stora bilderbok ett godt stycke längre fram i tiden, då vi i Dresdens härliga tafvelgalleri beskåda den ena madonnabilden efter den andra. Äfven här finns den afskilda helgedom, dit man kommer på tåspetsarna, där skratt dör bort och prat förvandlas i hviskningar. Och andaktsfullt försjunker enhvar i beskådandet af den där uppställda perlan bland alla museets madonnor — den Sixtinska. Det är, som om hela denna epoks konstnärer koncentrerat all sin förmåga på och sparat sina skönaste färger för kvinnan med barnet, och som om mästerskapet i målning endast kunde tillerkännas den, som härligast framställt henne. Här står nu Rafaels underbara madonna, huld och världsförgäten, hur skulle hon kunna annat, med Jesubarnet i sin famn. För henne, den heliga modern, nedfalla folk och kungar hela medeltiden igenom allt intill nu. Men hon synes icke berörd af denna hyllning, hvilken hon i alla händelser icke kan afvärja, ty hennes armar äro upptagna. Måhända vet hon, att denna dyrkan gäller blott det löftesrika barnet, icke henne själf. Med något af samma spörjande, outgrundliga allvar i blicken som den hedniska Venus ser hon långt öfver de tillbedjande ut i rymden efter något, hon vet kanske själf icke hvad. Ehuru hon bär framtiden på sina armar, är det som väntade hon något annat, något, som hon ser nalkas långt bortifrån. Och änglarna under hennes fötter skåda tankfullt undrande upp i hennes ansikte.

Kvinnan med barnet på sina armar — skulle hon icke vara tillfredställd? Hvad fattas henne ännu?

* * *

Vi vända vidare i samma bok, icke blad för blad, utan slå med ens på måfå upp vid den nyaste tiden. Möjligen har man hunnit finna svaret där? Och ögat fångas af en kvinnogestalt, formad i lera af en svensk konstnär. Hur tänker sig en modärn ande nutidskvinnan? Äfven han har djupt känt det bundna i kvinnans väsen, och i sin skapelse, lika olik grekens lugna plastik som italienarens stilla sväfvande penselbild, har han inlagt en lidelsefullt uttryckt trängtan.

Med armarna starkt bakåtböjda, hvarje fiber förtviflansfullt spänd i den våldsamt vridna kroppen, bunden vid marken, står hans unga kvinna som en personifikation af solrosen, sträckt i obetvinglig åtrå efter solen. Hufvudet, till hälften doldt af armarna, skulle denna gestalt kunna undvara. Endast dessa armar skulle tillräckligt starkt uttrycka en längtan, som tyckes ila genom dem ända ut i de yttersta fingerspetsarna. Men förgäfvets sträcker hon sig, fjättrad med rötterna, kommer hon aldrig ur fläcken, där hon står. Här finns ingen undran, ingen passiv väntan, intet stirrande ut i det ovissa. *Hon* vet hvad hon vill. — — —

* * *

Äro dessa konstverk från så vidt skilda tidsåldrar blott produkter af en fantasiens tillfälliga lek? Hafva deras mästare af så olika raser endast omedvetet i dessa kvinnogestalter ingjutit en och samma besläktade bidande, spörjande, trängtande själ? Nej, konsten är ingen tillfällighet, och konstnärens blick ser djupt och sant. Se'n urminnes tid är detta drag af stilla väntan typiskt hos kvinnan.

Endast steg för steg har hon skridit framåt dock alltid efter mannen, långt efter honom, icke af egen fri vilja men på hans maktbud. Alltid utan armar, där hon varit smärtsamt medveten om att de alltför väl kunde behövas, eller ock med armarna förvåntansfullt utsträckta. All den dyrkan eller rökelse mannen ägnat henne som skönhetens gudinna eller som den höga modern, har hon sett bort öfver i bidan efter den stund, då hennes fot löses.

Detta är hennes eviga längtan, att få vandra vid hans sida mot samma mål, må vara bunden liksom han, men dock *med samma* band. Låt mannen gifva henne all lifvets glädje och sorg, allt lifvets lidande och arbete, det är henne icke nog, om han sätter stängsel för henne kring ett enda område, dit han själf går in. Hon måste öfver det *med* honom. Hon är som solrosen, hon nöjer sig med ingenting mindre än solens krets — *det hela!*

I årtusen har hon bidat sin tid. Hur länge har mannen hjärta att stänga för henne? När skänker han henne armar? Och när lägger han i dessa icke blott framtidens ovissa löften, utan nuets glidande, glödheta diskus, som bränner hans fingrar och som han ej längre mäktar bära ensam?

»ST. GRAVE.»

En polsk adelsmans upplevelser i Danmark åren 1658—1659.

Jan Chrysostomus Paseks Memoarer» räknas till skatterna i Polens litteratur, icke på grund af någon litterär fulländning eller de historiska upplysningar de lämna, utan genom sin stora betydelse som — direkt och indirekt — tidsskildrande dokument. Pasek antages vara född omkring 1630 och dog 1700, och hans memoarer sträcka sig från 1657 till och med 1688. Han skref dem till sin egen och sina vänners förströelse och hade ingen tanke på, att de skulle offentliggöras i tryck — lyckligtvis, ty då hade de för visso inte fått den prägel af omedelbarhet, som nu utgör deras största förtjänst, utan blifvit något i stil med de hiskliga vältalighetsprof, han på en del ställen i anteckningarna med tydlig själfbelåtenhet låter oss få del af, och där den svassande latinsk-polska retoriken firar sina orgier. Nu berättar han konstlöst — att de latinska orden och uttrycken vimla hör tiden till och anger inga litterära pretentioner — delvis tämligen osammanhängande och svårförståeligt men delvis också med lif och fart och drastisk humor. Den bild han, säkert omedvetet, ger af sig själf — hetlefrad och hänsynslös, lika färdig till batalj som till dryckjom — har kommit honom att för eftervärlden stå som en typ för forna tiders polske adelsman.

Några af de trettiotvå år, som memoarerna omfatta, skildrar han utförligt, de flesta, särskildt de senare, endast på en eller par sidor.

Till de utförligare skildringarna höra de af hans deltagande i fälttåget till Danmark under Czarniecki åren 1658—1659, då brandenburgare, kejsrerliga och polacker kommo danskarna till hjälp emot Karl X Gustaf. Historieforskarna ha påvisat en mängd kronologiska och andra misstag i dessa skildringar, hvilket låter sig förklaras af att de nedskrefvos kanske en trettio år efteråt, men trots de enstaka felaktigheterna tyckas dessa ungdomsupplevelser ha stått i lifligt minne hos den gamle adelsmannen. Han har mycket att förtälja och skildrar med en åskådlig och friskhet, som om upplevelsen omedelbart hade fästats på papperet. Mot danskarna är han naturligtvis på det hela taget sympatiskt stämd; oss svenskar tillåter han sig att kalla »narod swinski» (narod = folk, swinski, adj. af swinia = svin), men det torde vi ej få förtänka honom, då ju han och hans landsmän haft allehanda obehagliga erfarenheter af våra förfäder.

Ung och, som vi sedermera skola se, utrustad med ett ingalunda okänsligt hjärta, ägnar han framför allt sin uppmärksamhet åt kvinnokönet — *biologowy*, »ljushufvudena», såsom den gamla polska benämningen lydde. Han finner dem »vackra och förunderligt ljusa. De kläda sig vackert men gå både på landet och i staden i träskor. Då de i städerna

vandra på stenläggningen, åstadkomma de ett sådant buller, att ingen människa kan höra hvad som talas. De högre ståndens damer begagna dock samma slags skodon som polskorna. I sin *affectus* äro de icke så tillbakadragna som polskorna; till en början visa de visserligen en synnerligt stor blyghet, men efter ett enda sammanträffande förälska de sig besinningslöst och kunna alls icke dölja sina känslor.» Något som djupt chockerar Pasek är de danska kvinnornas ogenerade sätt att göra toalett eller rättare sagdt afbördas sig allt slags toalett. Då de skola gå till sängs, taga de nämligen äfven i männens närvaro af ända till sista plagget, och först sålunda okostymerade stänga de dörren, släcka ljuset och krypa in i sina sängskåp under de höga bolstrarna, hvilka äfvenledes väcka Paseks förvåning. »Då vi sade åt dem», förtäljer han, »att detta var fult och att hos oss icke ens hustrun visar sig sålunda inför mannen, svarade de, att det ansågs hos dem för ingen skam och att man ej behöfver blygas öfver de lemmar, Vår Herre själf skapat».

Danskarnas matordning förefaller Pasek också egendomlig, ty de koka mat för hela veckan, påstår han, och äta den sedan kall, så länge förrådet räcker. Ett slags blodkorfvar, som serverades såsom en läckerhet, föreföllo honom som en styggelse i matväg, och han minns ännu sin kvickhet, då han för en trugande dansk värd förklarade, att han afstod från den där korfven för att inte ställa sig illa med hundarna, hvilka den rätteligen tillhörde.

Detta var nu några af de allmänna drag, som Pasek funnit värda att beaktas och hvarmed han inleder sina danska skildringar. Sedan berättar han om de krigiska aktionerna, och särskildt utförligt skildrar han eröfringen af Koldings slott, som utfördes af polackerna ensamma. Inom parentes sagdt utträttades enligt hans uppfattning allt, som förtjänar omnämnas, af polackerna, de öfriga allierade spela ingen roll annat än som föremål för hans mer eller mindre försmädliga anmärkningar.

Angreppet mot Koldinghus företogs på polackernas julafton, d. 14 december. Först åhördes en predikan af jesuitpatern Piekarski; »sedan», skrifver Pasek, »återvändande trumpetaren från svenskarna med deras svar: 'Om ni vill, så gör med oss hvad er balda hug lyster; vi äro icke rädda för er här, liksom vi icke fruktade för er i Polen'. Och sedan började de strax skjuta, seende att vi icke hade en enda kanon och endast ett regemente fotfolk... Om ryttarna sade de, att de voro ovana vid stormning och skulle skingras vid första salfva. Detta hörde vi af fångarna». Pasek lät sina knektar uppstämma en psalm, och så bar det af. »Då vi kommit öfver löpgrafven», säger han, »befallde jag

de mina ropa Jesus Maria, medan de andra skreko 'hu hu hu', ty jag hoppades, att Herren Jesus skulle hjälpa mig bättre än den där herr Hu.» Framkomna till slottsmuren blefvo de från ett gallerfönster beskjutna af svenskarna, men hur det var, lyckades de såga af gallren i ett nedanför beläget fönster och praktisera sig in på borggården. Andra kommo efter, slottet fylldes småningom af polacker, och den svenska besättningen — som, hvilket Pasek ej uppger, lär ha varit helt fåtalig — fick springa öfver klingan.

I slottet fanns ett krutförråd. En oförsiktig polack råkade tända eld på det, och det följde en explosion, hvarvid många såväl polacker som svenskar satte lifvet till. Bland annat som flög i luften var också en del statyer, som, att döma efter det sätt hvarpå Pasek omtalar dem, måtte ha varit en för polackerna ovanlig syn. »En af dem», berättar han, »kastades af krutet oskadd ner bland trupperna, och var hon alldeles såsom en lefvande kvinna, hvarför de våra gingo att bese henne som ett under och sade till hvarandra: där ligger kommandantens hustru, slungad i luften af krutet; och där låg den stackaren med utbredda armar, alldeles såsom en vackert skapad människa, så att man måste känna på den hårda stenen för att icke tro, att hon var lefvande».

Men det var inte bara denna »kommendantens hustru», som fick göra den vådliga luftfärden. Enligt Paseks berättelse hade kommandanten och de högre officerarna tagit sin tillflykt till tornet öfver krutkammaren, och »de slungades af trycket så högt upp bland moln och rök, att intet öga kunde skönja dem; först när de saktade farten och som grödor dansade ner i hafvet, blef man dem åter varse». »De ynkryggarna», säger Pasek med ett bistert löje, »ville fly för polackerna till himlen, men där släpptes de icke in. Sankt Petrus öppnade sin lucka och sade: 'Aha ni skälmar, det är ni, som påstå, att helgonens förböner alls intet hjälpa och att deras *instantia* inför Vår Herre är onödig och obehöflig. Ni ville sätta in era hästar i kyrkorna i Krakau och skrämde jesuiterna, så att de måste betala löspenning till er som till hedningar. Nu erbjöd Czarniecki er fred och ville släppa er med lifvet, men ni afvisade det med förakt. Kommer ni ihåg, att ni i Sandomir förrådiskt lade krutminor under slottet,¹⁾ men ändå skyddade Vår Herre också där den han ville skydda. Krutet slungade pan Bobola, en adelsman från trakten, med hans häst öfver till andra stranden af Veichsel, och dock blef han oskadd. Också nu ha ni skjutit duktigt, men många polacker ha ni ändå inte fällt. Hvarför? Därför att de skyddas af änglar, ni af den ledes anhang. Där ha ni nu deras tjänster!'... Barmhärtige Gud, hur rättfärdiga äro icke dina vägar!» slutar Pasek fromt.

¹⁾ Då svenskarna 1656 tvungos att utrymma Sandomir, underminerade de slottet, och den därpå följande explosionen kostade enligt en uppgift 500, enligt en annan 2,000 polacker lifvet. — Paseks påstående här ofvan, att kommandanten omkom vid explosionen i Koldings, lär vara oriktigt.

Under »Herrens år 1659» skildrar Pasek förutom intagandet af ön Als, som han med orätt förlägger till detta år, förnämligast en hop mellanhafvanden angående inkvarteringen samt vidare en sjöfärd till Aarhus och en hjärteangelägenhet. Hvad inkvarteringen beträffar, ha polackerna ej efterlämnat något vidare godt minne i Danmark. Ännu lära en hel del sägner lefva kvar om deras framfart, sägner, som den nyare forskningen sin vana likmätigt icke tillerkänner något historiskt värde. Möjligt är också, att polackerna ensamma ha fått bära all den skuld, som rättvisligen borde ha fördelats på alla de allierade. Att befolkningen var utarmad och led af de tunga pålagorna, vidgår dock Pasek själf, och han omtalar oförbehållsamt, att till en början tog hären hvad som lagligen tillerkänts den men sedan dubbelt upp och allt hvad den kunde komma åt.

Hafvet gör ett djupt intryck på Pasek, inlandsbo som han är, och han skildrar lifligt dess växlande och för honom skrämmande fysiologi, särskildt som den tedde sig under den äfventyrliga sjöfärd, han från sin inkvarteringsort företog till Aarhus för att bevista den polska påskgudstjänsten där. De underliga fiskarna väcka också hans häpnad, och en, i hvilken man tror sig igenkänna rockan, beskriver han så målande, som om han ännu i »den skrifvande stunden» hade den liggande framför sig. Han döljer icke sin misstanke, att den stammar direkt från helvetet, och omtalar sin förskräckelse, då han på ett gästabud får erfara, att den mycket smakliga fisk, han nyss förtärt, just var detta misstänkta vidunder.

Då det lider mot tiden för uppbrottet, få vi veta något, som Pasek hittills diskret förteगत men som han kanske hade i tankarna, då han talade om danskornas heta känslor. Det hade kommit bref från Johan Kasimir, som underrättade, att riket hotades af fara från ryssarnas sida och förständigade hären att hålla sig redo till uppbrott vid första order. »Jag var emellertid mycket tvehågsen på grund af en mitt hjärtas böjelse», skriver Pasek. »Det växlades täta skrivelser emellan oss. Ena timmen tänkte jag stanna, den andra icke, sedan återigen syntes det mig, att jag måste så göra, ty det var mig alltför bittert, icke så mycket att gå förlustig rikedom, som att gå miste om en kärlek, hvilken jag svårligen skulle finna maken till. Således brottades jag med tankarna såsom med en björn. Hvar gång jag tänkte stanna, uppfylldes jag af glädje; då jag återigen beslöt att icke stanna, blef jag svårligen altererad, i det jag tänkte på dessa människors tillgifvenhet och drog i betänkande, att jag af dem skulle beskyllas för trolöshet och otacksamhet.»

Så anför han ett sirligt latinskt bref från föremålet, som befinns bära det i Danmark okända namnet Eleonora Croes Dywarne. S. Rosznecki i sin bok »Polakkerne i Danmark 1659» framkastar en gissning, att Croes skall vara en förvrängning af Kaas; hvad beträffar Dywarne, som förmodligen skall vara gårdens namn, vågar han icke ens någon gissning. För öfrigt

antar han brevet vara mer eller mindre fritt komponerad af Pasek själf, då ingen dansk adelsfröken på den tiden hade nog bildning att kunna åstadkomma en dylik latinsk skrifvelse och Pasek för öfrigt icke uttryckligt säger, att brevet är ordagrann afskrift. Att kärlekshistorien i hufvudsak är sann, finns dock ingen anledning att betvifla.

I brevet förklarar honom nu emellertid denna Eleonora sin oföränderliga kärlek, besvar honom att icke öfverge henne samt försäkrar honom om hennes föräldrars beredvilliga samtycke till föreningen och deras stora tillgifvenhet för honom. Dock synes hon icke ärna öfvergå till katolicismen, och inte heller fördöljer hon faderns vilja, att förmögenheten ej må föras ur landet.

På grund af dessa påtryckningar fattar då Pasek ett halft beslut och bryter upp för att bege sig till den älskade. Under vägen stannar han vid ett af de polska regementena och anförtror sina själsstrider åt en god vän och kamrat. Denne uppmanar honom att ej låta det goda partiet gå sig ur händerna och erbjuder sig att följa honom. Men de ha ej hunnit långt, förrän de få underrättelse, att svenskarna ha landstigit i trakten och att det är omöjligt att fortsätta. De måste återvända till lägret. »Här», skrifver Pasek, »togo vi oss ett rus såsom den polska seden är. Men när jag under drickandet påminde mig min affectus, hade jag så när blandat tårar i drycken. Om natten fick jag ej en blund i ögonen, så rusig jag var. Jag drack än mer för att somna, men det lyckades mig på intet vis. Så stor vända kan en förälskelse åsamka unga människor». Men så öfverlämnade han saken i Guds hand och kysste Jesusbarnets fötter på Maria-

bilden, som han bar på sig, »och det vardt strax såsom ett plåster, och jag fick strax lust att resa till Polen och ville icke stanna längre».

Så blef det också. Pasek återvände till sitt land, men att han ännu länge kom ihåg sin kärlek i Danmark, bevisar en anteckning för 1662, där han omtalar, att han under en vistelse vid den heliga vallfartsorten Czenstochova begagnade tillfället att bikta sig och begära syndaförlåtelse, för att han »icke hållit sitt äktenskapslöfte till en dam, såsom ofvan omtaladt».

Detta tyckes också ha varit hans sista kärlek. Sedermera gjorde han ett ekonomiskt fördelaktigt parti med en 46-årig änka, men någon »affectus» var det tydligen den gången icke fråga om. Vid hemkomsten gaf han sig ut mot moskoviterna, och sedan upptogs hans lif af politiska partistrider samt fejder och processer med de adliga herrarna bröderna — vinningslystnaden tycks med åren ha blifvit en alltmer utvecklad egenskap hos honom. Slutet på hans bana blef sorgligt. Under en af dessa fejder tog han sig det orådet före att lägga sig på lur för ett par af sina antagonisterna, som voro ute på jakt, samt öfverfalla och genomprygla dem. Därpå klöf han en hare, som de skjutit, kastade den ena hälften för hundarna och tvang en af vederdelomännen att uppäta den andra hälften rå, »ehuru det var fastedag», säger rättegångsprotokollet.

Detta var onekligen starkt, och om Pasek i sina andra mellanhafvanden kommit helskinnad undan, så gick det nu inte längre. Han dömdes till vanförelse och lifstids landsförvisning. Året därpå dog han, som man tror, i utlandet.

E. WEEB.

Litteratur.

Gustaf Ullman: Ungdom. Stockholm, Albert Bonniers förlag.

Gustaf Ullmans »Präster» äro i alltför färskt minne hos den läsande allmänheten, för att inte hans nästa bok skulle mottagas med ganska stora förväntningar. Frågar man sig, hur dessa uppfyllts genom det tjugotal nya historier, som bära den gemensamma titeln »Ungdom», kan svaret bli både ja och nej, ty samlingen är tämligen ojämn och saknar den enhetliga gestaltning, som trots det skiftande i innehållet präglade fjolårets bok. Några af historierna äro löst utkastade episoder, som alltid flott och säkert skildrade men skäligen tunna och betydelselösa. Det ligger väl t. ex. ofantligt litet af intresse i sådana stycken som »Kompanjoner», »Ett nappatag» m. fl. I »Friaren» går förf. lös på sitt *bête noire*, prästtypen, och lägger som vanligt inte fingrarna emellan. Historien är för öfrigt ganska rolig, och det slags »andans män», som

här utgör skottafva, tåla onekligen hvad de få. Ullmans andra favorittyp, den förskrämda och andligt misshandlade gossen, figurerar i ett par trista och känsliga skizzer, »Tranan» och »Själens spegel», och en intresseväckande ansats till allmogeskildring möter oss i berättelser som »Trolös» och »En moders dröm», båda gripande i sin enkelhet. Ett präktigt stycke karaktäristik förekommer i den sista historien »Bondbarn», ett motstycke till de mest lyckade skizzerna i den förra samlingen. Det är svårt att framdraga en mera schwungfull och illusoriskt trovärdig skildring än den af den bondske och triviale medicinaren Jeppson. Han är sannerligen inte sympatisk i hvardagslag, och ändå tror man förf. fullt och fast, när han gläntar på dörren till sjuksalen och visar oss den dryge skåningen helt plötsligt adlad af sitt kalls ansvar. »Lutad öfver en bädd, hvarå en stackars kvinna jämrade, stod Jeppson i sin hvita arbetsdräkt — liksom förvandlad. Ett lugnt och klarvakat allvar präglade hans högröda svett-

glänsande drag och hade förjagat såväl det själfkära öfvermodet som den dåsiga värdssmärtan. Han var riktigt vacker att se».

Den vackra lilla berättelsen »Lillen» visar också förf:s styrka, när han utan hjärtnupenhet går en smula på djupet, och man kan med samlingens bättre bitar i sikte inte annat än önska, att en omsorgsfullare gallring för framtiden måste utmönstra sådant, som kan vara duktigt nog som studier men eljest står på samma nivå som de haltlösa hvardagshistorier, hvilka ofta intaga ett oskäligt rum i våra novellsamlingar.

F. E.

Carl R. af Ugglas: Himmelens folk. Stockholm, Albert Bonniers förlag.

Arbetet är en debutbok och en ganska anmärkningsvärd sådan, ty vi möta här en ung författare, som försmår att skatta åt den gängse moderiktningen inom litteraturen, som inte bröstar sig af sin genomgående kännedom af allt det låga och smutsiga i mänskliga känslor och mänskliga förhållanden utan sträfvar efter något högre och renare, en som gärna siktar ofvan stjärnorna eller försöker päjla själens dolda djup och afläsa tillvaron dess dunklaste gåtor, allt med ungdomens himlastormande längtan och stolta drömmar, men också med ungdomens vemod och »Weltschmerz». Jag vill inte påstå, att förf. alltid går i land med sina uppgifter, men så är det heller inga små uppgifter, han tagit sig före. Methusalah vid Babeltornets ruiner, konungarna vid Betlehemskrubban,

Maria af Nazareth, Prometevs, Indiens vice, se där några typer ur den brokiga människosamling, för hvilkas sjäslif och lefnadsfilosofi förf. velat göra sig till tolk! Inte heller har han ännu fått tillräcklig klarhet och reda i sina egna filosofiska funderingar för att framställa dem klart för andra, eller nog själfständighet i sin stil, som påvisar rätt bestämda intryck från samtida författare och som behöfver arbetas fri från en nu ganska ansenlig tyngd. Men det mången gång verkligt vackra och färgrika språket, det personliga i uppfattningen och framför allt den ungdomliga viljan väcka intresse och ge löften.

Minst lyckad tyckes mig utan jämförelse den längsta berättelsen »Den befriade Prometevs» vara, men så är det också farligt att skriva om Prometevs efter Viktor Rydberg, jämförelsen ligger nära till hands och utfaller inte gynnsamt för den »befriade» titanens skildrare. Långt bättre har den unge förf. fått ut-sagda de tankar, som bilda inslaget i »Konung Brihadratha» — lyckans och de jordiska gåfvornas intighet — och i »De elända», där han ger en vacker skildring af de oändligt anspråklösa glädjeämnen — en fågels kvitter, ett barns skratt, en ostämd viol eller blommorna på en graf — som kunna ge lifvet en skymt af värde äfven för de mest vanlottade af varer-ser. Det sista stycket »Återkomst» är den enda, där förf. rör sig på nutidens mark, språket är där smidigare än eljest. Boken får sannolikt ingen stor läsekrets, därtill är den alltför tankediger och tanke-ansträngande, men den hör ej till dem, som glömmas genast man lagt igen dem.

F. E.

ÄR NI EN VÄN AF DAGNY och önskar framgång åt densamma, gör då hvad Ni kan för en ökad spridning genom att uppmana vänner och bekanta att prenumerera. Betänk att en tidnings spridning utgör den ekonomiska grundvalen för dess existens.

Dr. Anna H. Shaw contra Mrs Humphry Ward.

Äfven i en del svenska tidningar har återgifvits innehållet af det bref till Times, hvori Mrs Humphry Ward framlagt resultatet af fyra månaders s. k. studier af den kvinnliga rösträttsfrågan i Förenta staterna. Som var att vänta af hvar och en, som något känner till förhållandena, har Mrs Wards framställning blifvit punkt för punkt bemött och vederlagd. Det är den från kongresserna i Köpenhamn och Amsterdam kända Dr Anna H. Shaw, ordf. för National American Women Suffrage Association, som tagit till orda, äfvenledes i Times spalter.

Gent emot påståendet att rösträttsrörelsen i Amerika skulle vara i ett tillstånd af fullständig »upplösning och tillbakagång» upplyser Dr Shaw, att antalet medlemmar i National American Women Suffrage Association är större nu än någonsin förut. Medan år 1904

339 kvinnoorganisationer anslutit sig till rösträttsför-eningens program, är det nu mer än 500 organisationer, flera med hundratusentals medlemmar, som anslutit sig.

Beträffande uppgiften »att i två stater — Connecticut och Ohio — upphäfvandet af rösträtt i skolärenden verkligen varit diskuterad», får man veta, att en *icke officiell* diskussion om borttagande af denna form af rösträtt ägt rum i Ohio, men att så väl män som kvinnor så energiskt protesterade mot en sådan tanke, att herrar lagstiftare funno för godt att förklara, att någon afsikt att ändra lagen om rösträtt i skolärenden icke förefinnes. I närvarande stund sitta hundratal kvinnor i skolstyrelser i Ohio. Mrs Wards uppgift att ett förslag om rösträtt för kvinnor fallit i staten Oregon på grund af det motstånd, som kvinnorna själfva satt

i gång, bemötes af Dr Shaw på följande sätt: »Förslaget dödades af samma krafter, som motarbetat hvarje steg, som tagits för kvinnans rösträtt alltifrån rörelsens början i Förenta Staterna, och dessa krafter äro vinningslystnaden och lasten i förening. Efter valet i Oregon meddelade den betalade agenten för dessa »makter» i en intervju i en tidning, huru saken åstadkommits. Han uppgaf antalet på de män, som användts för att bringa förslaget på fall, huru stor betalning dessa män erhöles etc., men han nämnde icke ens rörelsen mot kvinnans rösträtt. Det organiserade rösträttsintresset och ett mäktigt järnvägsbolag förhindrade rösträtten i Oregon och förbrukade mer än 300,000 dollars för att göra det. Den verkliga protest, som invercade, var icke en vädjan från ett

litet antal s. k. »hemmet älskande kvinnor i Oregon» utan den vädjan, som »State Lignor Dealers' Association» skickade 2,000 minuthandlare inom staden, innehållande en begäran att hvar och en skulle anskaffa 25 röster, för att man på detta sätt skulle kunna erhålla de 50,000 röster, som voro nödvändiga för att döda den kvinnliga rösträttsmotionen, så att sprithandeln skulle kunna fortsättas i Förenta staterna».

På Dr Shaws artikel svarar i sin tur mrs Ward — med åberopande af en anonym korrespondent. Det torde vara af ringa effekt att gent emot en person, så känd och ansedd som Anna H. Shaw, komma med uppgifter, som härleda sig ur en icke namngifven källa.

Bland Edra bekanta finnas säkert många, som ännu ej prenumererat på DAGNY. Upplys dem om tidningens tillvaro, sträfvan och mål och sök förmå dem att understödja desamma genom prenumeration.

Notiser.

De norska kvinnorna emot särskild skyddslagsstiftning för kvinnor. Den 26 juni hölls i Norsk kvindeförening möte med anledning af förslag om särskild skyddslagsstiftning för kvinnor. Dr Dagny Bang, som höll inledningsföredraget, uttalade sig mot förslaget med betonande af samma synpunkter, som här i Sverige med anledning af ifrågasatt förbud för kvinnor att göra nattarbete så kraftigt häfdats af kvinnorna. Efter en kort diskussion antogs en resolution, innehållande en protest mot särskild skyddslagsstiftning för kvinnor. »Vänta med att stifta flera särskilda lagar för kvinnliga arbetare, tills kvinnorna själfva som myndiga borgare kunna få bruka de politiska rättigheter, som de erhållit» yttrar »Nylände.»

»Kvinnorösträtten ur kristlig synpunkt» var, som nämnts, i en korrespondens det ämne, som vid ett möte under kongressveckan i Amsterdams belystes af flera talare från olika länder. En af dessa talare, pastorinde I. Blauenfeldt från Danmark, har i ett bref meddelat sina intryck från kongressen, och tillåta vi oss därur återgifva följande, som liksom ifrågavarande möte i sin helhet bevisar huru den kvinnliga rösträttsidén under dessa sista år vunnit terräng. Fru Blauenfeldt yttrar:

Med nogen spænding tog jeg derved. Det var første gang, jeg skulde overvære en saadan international kvindekongres. Man undres maaske derover. Men med skam maa jeg tillstaa, at da samme kongres for to aar siden afholdtes i mit eget land, laa kvindefbevægelsen i den grad udenfor min verden, at det aldrig faldt mig ind at deltage i mø lerna. Jeg havde slet ikke »opdaget» kvindefbevægelsen, denne store, mægtige og betydningsfulde verdensbevægelse, der ret ledet kan blive til uberegnelig vel-signelse for lande og folk.

Af kvindesagens modstandere havde jeg hørt saa meget om, hvorledes »kvinden» er, og hvorledes hun ikke er. En tid havde jeg taget det hele for godt latin, men i den senere tid var min tro bleven grundlig rokket. Nu, tænkte

jeg, vil jeg vid denne kongres bruge øine og øren, selv se og selv høre. Her samles udvalgte kvinder fra alle lande, hvor der findes civiliserede samfund. Her har du rig leilighed til at studere kvinder. Og resultatet var, at jeg af hjertet ønskede, at vi havde havt mange af kvindesagens modstandere, mænd saavel som kvinder, med i Holland. Ved selvsyn forstaaer man en sag langt bedre.

Hvad om vi næste gang skillingede sammen og fik dem med os, de vilde vist komme hjem som nye og bedre mennesker. Vi maa nemlig huske, at en stor del af modstanden kommer mindre af ond vilje end af mangel paa bekvendtskab til sagen.

Understöd åt kvinnliga folkhögskolor. K. m:t har af förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor anvisat för år 1908 åt nedannämnda skolor för kvinnliga elever följande belopp, nämligen:

Stockholms läns folkhögskola 960 kr.; Uppsala läns 1,065 kr.; Södermanlands läns 1,250 kr.; Östergötlands läns 925 kr.; Jönköpings läns 960 kr.; Kronobergs läns 1,586 kr.; Kalmar läns norra 1,595 kr.; Kalmar läns södra 1,580 kr.; Ölands 1,800 kr.; Gotlands läns 500 kr.; Blekinge läns 1,800 kr.; Kristianstads läns folkhögskola i Önnestad 2,311 kr.; till sydöstra Skånes folkhögskola i Tomelilla 1,800 kr. och till Ingelstads, Jerrestads samt Albo härads folkhögskola i Hammenhög 1,800 kr.; i Malmöhus län: till folkhögskolan å Hvilan 2,190 kr.; till Fridhems folkhögskola 1,800 kr. och till folkhögskolan i Skurup 1,800 kr.; Hallands läns folkhögskola 2,600 kr., Göteborgs och Bohuslän: till länets folkhögskola 2,260 kr. och till Billströmska folkhögskolan å Tjörn 1,800 kr.; Älfsborgs län: till länets folkhögskola 2,230 kr. och till Dalslands folkhögskola 2,500 kr., Skaraborgs läns folkhögskola 1,300 kr.; Värmlands läns folkhögskola i Molkom 1,800 kr.; Örebro läns folkhögskola 2,163 kr.; Västmanlands läns 2,800 kr.; Kopparbergs läns 1,530 kr., och Västerbottens läns 1,800 kr.

Dessutom ha understöd på ett eller annat hundratal kronor lämnats åt mindre bemedlade lärjungar vid ofvannämnda skolor.

"HEMTREFNAD"

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1: 35, inberäknadt postarvode.

Stöd "HEMTREFNAD" genom prenumeration!

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken

(Barkåkra station, Väst kustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, mot-tager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Extra fina
Dörrskyltar, Stämplor
och Sigill

erhållas alltid billigast från

GUSTAV HÅKANSSON

Stockholm. Box 173.

Mästersamuelsgatan 54.

Till Föräldrar Sverige rundt!

Folkskolans Barntidning utgår i år i sin sjutonde årgång. Kanske ha ni likväl ännu ej försökt den för era barn! Gör det då under detta år, och ni ska få se, huru roligt era barn få af sin tidning hela året, och med hvilket intresse de skola läsa den.

Af innehållet 1908 må särskildt nämnas: följertongen *Hjälten bland hjältar* eller *Charles Gordons lif och stordåd*, skildrade af MARIE-LOUISE GAGNER, med omkring fyrtio illustr. af Edv. Berggren; *Våra konstskatter i Nationalmuseum* af CARL G. LAURIN samt *Biografier af svenska förf.* af MARIE-LUISE GAGNER.

Dessutom en mängd sagor och berättelser af våra på området bästa förf., allt rikt illustrerad.

Folkskolans Barntidning erkännes enstämmigt som »Sveriges obestridd främsta, finaste och bäst redigerade barntidning».

Folkskolans Barntidning utkommer en gång i veckan med 36 nummer om året. Erhålls å alla postanstalter och kostar endast 1: 65 för helt och 90 öre för halft år. Stor prisnedsättning för skolor.

Folkskolans Barntidning utgifves och redigeras af

Stina Quint.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{1}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla. ens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Egnahemssparbanken.

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. $5\frac{1}{2}$ proc.

För resande till
Rivieran

rekommenderas det skandinaviska pensionatet Villa Elsie i San Remo (Norditalien). Pensionatet förestås af en dansk dam. 20 rum och trädgård med utsikt öfver Medelhafvet. Moderata priser.

Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halva priset eller 7½ öre pr mm.)

SLÖJDLÄRARINNA. Plats sökes af undervisningsvan person, som genomgått Lundinska kursen och Handarbetets vänner i Stockholm samt 2 slöjdkurser på Nääs. Svar till 22 år, Alingsås, p. r.

EN TROENDE MEDELÅLDERS FLICKA önskar plats till hösten i ett stilla hem som husföreståndarinna, är van vid och glad för barn; eller ock plats hos någon ensam dam eller herre helst i Skåne. Svar till »Pålitlig» Landskrona p. r.

UNDERVISNINGSVAN, duglig lärarinna söker plats. Undervisar i skolämnen, språk, musik. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Stockholm.

GLADLYNT, MUSIKALISK FLICKA med 6-klassig Elementarbildning, söker plats i bättre familj, helst Sthlm, som hjälp och sällskap. Goda betyg finnes. Lön önskas. Svar till »plats i Augusti». Falun p. r.

UNG, BILDAD FLICKA, som genomgått Nancy Envalles Husmoderskola och är van vid husliga sysslor, önskar plats i familj helst på landet. Kan om så önskas äfven undervisa nybörjare i musik. Svar till »I. A.», p. r., Karlstad.

LÄRARINNA, energisk, intresserad af sitt kall, söker plats, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik. Goda betyg. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

LÄRARINNA, undervisningsvan, musikalisk, söker plats. Talar franska, engelska. Goda betyg. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

UNDERVISNINGSVAN SLÖJDLÄRARINNA, som med högsta bet. genomgått Hand. Vännerens sskola, H. Lundins slöjdkurs, kurs i klädsömnad samt en slöjdkurs å Nääs, söker plats. Svar till Hösten 1908, Stenstorp, p. r.

LEDIGA PLATSER.

EN LÄRARINNEPLATS vid Gudmundrå högre folkskola, hvilken tillträdades under senare hälften af instundande Oktober, sökes hos skolrådet i Gudmundrå, adress *Kramfors*, före den 15 instundande Augusti. Undervisningsskyldighet: naturkunnighet, hushållslära, handledning af praktiska öfningarna i skolköket samt handarbete och kvinnlig gymnastik.

Lön i ett för allt 750 kronor och fria middagar i skolköket. Gudmundrå den 22/7, 1908.

Skolrådet.

Vid statens Samskola i Alingsås

erfordras för nästa läsår en extra lärare med undervisningsskyldighet i matematik, tyska och engelska samt en extra lärarinna för hufvudsakligen första klassen. Ansökningar ställas till Kungl. Öfverstyrelsen för rikets allm. läroverk, insändas snarast till **Rektorsämbetet, Alingsås.**

LÄRARINNA, undervisningsvan, kunnig i språk och musik, er håller plats i prästgård instundande höst att undervisa två flickor, 12 och 8 år. Svar till »W. Gustaf», Kopparbergs län.

PÅ LANDET i mellersta Sverige finnes plats i höst som *Barnfröken* för en bildad flicka, kompetent att undervisa och sköta en 6-årig gosse samt deltaga i inomhus förekommande göromål. Den sökande bör vara kunnig i sömnad eller väfnad. Svar till L. I., Poste restante, Söderköping.

FÖRESTÅNDARINNEPLATSEN vid Klippans Samskola är af en händelse ledig att tillträdas instundande hösttermin. Ansökan med uppgift om löneanspråk jämte betyg torde snarast insändas till Styrelsen för Samskolan, Klippan.

SOM VÄRDINNA och uppfostrinna finner duglig och godlynt ung dam ett godt hem efter ansökan med foto. till »Villan», postfack N:o 44, Sundsvall.

FÖR 9-ÅRIG FLICKA och 8-årig gosse önskas undervisningsvan, frisk och enkel lärarinna till instundande hösttermin. Vanliga skolämnen, språk och piano.Utförligt svar med foto, rek. och löneanspråk till e. provinsialläkaren N. Berglund, Robertsfors.

LÄRARINNEPLATS vid Kungälf 5-klassiga samskola är ledig vid instundande hösttermins början. Ämnen: franska, matematik och naturvetenskap. Lön 1,300 kronor Kungälf den 1 juli 1908.

Samskolestyrelsen.

DISTRIKTSKÖTERSKE TJÄNSTEN i Högsby distrikt af Kalmar län är ledig den 1 okt. Lön 600 kr. pr. år jämte 1 kr. för hvarje tjänstgöringsdag. Ansökningar insändas före 15 aug. till provinsialläkaren. Högsby.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,** 54 Drottninggatan.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.

A. T. 18336.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöverlåtelse, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag. Kontorstid kl. 1/2 10—4.

Flytande

Somatose

framstående
apptitretande och nervstärkande
KRAFTMEDEL.

Fås på alla Apotek.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatsafdelning (*Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4*),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatsafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatsafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatsafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatsafdelningen, underrättar Notariatsafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatsafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Rev. Anna H. Shaw. Af *Anna Kleman*.

Från kvinnorrörelsens första dagar. Af —a—n.

En »triptyk» ur konstens bilderbok. Af »*St. Grave*».

En polsk adelsmans upplevelser i Danmark åren 1658—1659. Af *E. Weer*.

Gustaf Ullman: Ungdom. Af *F. E.* — Carl R. af Ugglas: Himmelens folk. Af *F. E.*

Dr. Anna H. Shaw contra Mrs Humphry Ward.

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.